

dc_2017_22

DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Kasza Péter

Magyar történelem Bécsből nézve

Wolfgang Lazius elfeledett történeti műve

Szeged

2022

dc_2017_22

I.

Kutatási feladat összefoglalása

Wolfgang Lazius (1514–1565) jól ismert és mégis csak hézagosan kutatott alakja a 16. századi bécsi humanizmusnak. Igazi polihisztor: gyakorló orvos, több ízben a bécsi egyetem orvosi fakultásának dékánja, két ízben az egyetem rektora; emellett foglalkozik kartográfiával, epigráfiával, numizmatikával, valamint ókori és kortárs történelemmel, továbbá tekintélyes könyv- és kéziratgyűjtemény birtokosa. Kiváló kapcsolatokat ápol a bécsi Habsburg-udvarral: Ferdinánd király magánorvosának (*Leibarzt*) választja, és az 1540-es évek közepétől kinevezi udvari történetírónak (*Hofhistoriker*, *historiographus regius*) is. Lazius igen termékeny író, akinek még életében számos, főleg történeti és geográfiai tárgyú műve jelent meg latin és német nyelven egyaránt.

Sokrétű tevékenységéhez mérten Lazius mindig is számos tudományterület kutatóit vonzotta: éppúgy foglalkoztak vele orvostörténeti munkákban, mint kartográfiai szakkikkekben, de számontartja a régészet, a numizmatika és a várostörténet is. Életművének egyetlen aspektusa szorult ki jelentősebb mértékben a kutatásból, mégpedig történetírói működése. Erre magyarázatul szolgálhat, hogy az antik görög vagy római történelemről, vagy éppen a népvándorlásról írt művei, ha a maguk korában frissnek hatottak is (ez antik tárgyú, inkább compilációs műveire amúgy sem jellemző) mára elvesztették jelentőségüket, így csak egy nagyon alapos történetírás-történeti munka számolhatna velük. Kéziratban maradt művei közül lényegesen több figyelmet érdemelne azonban a joggal élete fő művének szánt, ám végül befejezetlenül maradt *Rerum Austriacarum Decades*, mely a 16. század közepén az Ausztriai-ház uralma alatt álló területek (praktikusan: Közép-Európa) történetének megírását tűzte ki célul a római hódítástól Lazius saját koráig. A hat tizedre tervezett

*Decades*nek csak bizonyos részei készültek el, de egyetlen, Tiroli Ferdinánd 1556. évi hadjáratával foglalkozó rész kivételével semmi nem jelent meg belőlük nyomtatásban, sem Lazius életében, sem később. Holott a mű V. decasa két okból is figyelmet érdemel: egyrészt ez a szöveg teljes egészében elkészült és fenn is maradt, illetve ez a *Decades* legizgalmasabb része abból a szempontból is, hogy Lazius ebben kortörténetet (*Zeitgeschichte*) ír, mégpedig alapvetően az 1526–1556 közti három évtized magyar történelmét tárgyalja sajátosan bécsi nézőpontú megközelítésben.

Az V. decas fontosságára Lazius első és mindmáig egyetlen monográfusa, Michael Mayr is felhívta a figyelmet 1894-ben Innsbruckban megjelent habilitációs dolgozatában. Mayr osztrák történész létére is olyan érdekesnek és fontosnak tartotta a magyar történelmi tárgyú, de más olvasatban a Habsburgok dunai monarchiája születésének évtizedeiről beszámoló szöveget, hogy maga is tervezte a kiadását, de ez végül nem valósult meg.

Míg a kartográfusok több magyar tárgyú térkép okán mindig is foglalkoztak Laziuszal, a magyarországi történész és irodalomtörténész szakma alapvetően nem vett róla tudomást. Sem az irodalomtörténeti összefoglalók, sem a szűkebben vett historiográfiai munkák nem számoltak vele és művével. A máig mérvadónak tekinthető Bartoniek-féle összefoglaló kötet egyszer sem említi a nevét. Az egyetlen kivétel Waczulik Margit 16. századi, de magyar tárgyú európai historiográfiáról írott kismonográfiája volt, mely a német szerzők között, ha csak tíz oldal erejéig is, de foglalkozott Laziuszal. Waczulik szerepét az is kiemeli, hogy az 1930-as évek végén bécsi ösztöndíjasként végigolvasta a *Decades* fennmaradt kéziratait és azokról igyekezett egy stemmát is felállítani vitába szállva közben Mayr dolgozatának megállapításaival. Sem az osztrák, sem a magyar tudományosság nem jutott azonban közelebb ahhoz, hogy Lazius e fontos és magyar tárgyú művét kiszabadítsa a kéziratosság börtönéből és kritikai kiadásban, illetve kommentált fordításban eljuttassa a szakmai és a szélesebb olvasóközönséghez.

Én Waczulik Margit könyvében talákoztam először Lazius nevével és mivel latin nyelvű, kéziratos történeti szövegről volt szó, ez rögtön felkeltette az érdeklődésemet. Brodarics monográfiám 2015-ös megjelenése után egy bécsi CH-ösztöndíj idején kezdtem el foglalkozni a szöveggel, és hamar világossá vált, hogy mind mennyiségileg, mind minőségileg nagy kihívást jelent a *Decades*. Nemcsak a szöveghagyomány nem volt kellően tisztázva, hiszen Mayr és Waczulik más-más stemmát tartottak valószínűnek, de a többszörös átdolgozás miatt az sem volt első pillantásra világos, mely szövegek, kéziratok sorolhatók a szerző szándéka szerint is a *Decades*hoz általában és főképpen, hogy melyik a magyar tudományosság szempontjából is legérdekesebb V. decas valódi főszovege.

2016-ban elnyertem egy nagy NKFIH (OTKA) kutatási pályázatot *Buda oppugnata – Wolfgang Lazius elfeledett történeti műve* címmel. A pályázat egyik pillére egy forráskiadás összeállítása volt, mely Buda (és Pest) 1540–1542. évi ostromainak kortárs forrásait kívánta közreadni jegyzetelt magyar fordításban. Ez a téma úgy kapcsolódott szorosan Laziushoz, hogy a kutatás során felismertem, hogy Lazius az V. decas magvát képező szöveget előbb *Rerum Panonicarum libri quattuor* címen írta meg és ezt a változatot 1548-ra befejezte. Az *RPL* alapvetően Buda ostromainak történetét dolgozta fel három könyvben, majd egy negyedik könyve a török hódoltság kiépülését mutatta be 1543–1547 között. A forráskiadás tehát lényegében a tervezett Lazius-kiadás melléktermékeként és segédanyagaként jött létre, mert a Lazius-mű jegyzeteléséhez enélkül nem álltak rendelkezésre kiadott és rendezett források.

A pandémia okozta lezárások miatt 2022. május végéig meghosszabbított OTKA-projekt keretében az V. decas szöveghagyományának tisztázását, a szöveg átírását, és a kézirati változatok kolacionálását vállaltam egy készülő kritikai kiadás előmunkálataiként. A Buda-kötetbe pedig, mint fontos forrás, bekerült az *RPL* első három könyvének, azaz a Buda 1540, 1541 és 1542. évi ostromáról szóló beszámolóinak a fordítása. A végső cél az V. decas teljes szövegének kritikai igényű kiadása digitális és nyomtatott formában, a

teljes szöveg megjelentetése kommentált magyar fordításban, és egy monográfia megjelentetése elsősorban Lazius történetírói tevékenységére koncentrálva. Doktori dolgozatom ezen kutatásaim eredményének legfontosabb elemeit tartalmazza.

II.

Módszerek

Alapvetően filológiai jellegű dolgozatról van szó, melynek legfontosabb része az eredeti latin szöveg kritikai igényű közreadása. Ennek elkészítéséhez a filológia bevett eszköztárát alkalmaztam. A munka kezdetén összegyűjtöttem a rendelkezésre álló szövegforrásokat (*re-censio*). Mivel ennek során az derült ki, hogy a dolgozatban közölt szövegek három kéziratos változatban is ránk maradtak (ÖNB cod 7967, cod 7937 és cod 7688 – ezeket a dolgozatban W1, W2 és W3 szíglákkal jelölöm) elsőként azt kellett megállapítani, mi a kéziratok keletkezési sorrendje, vagyis melyik lesz a kiadás alapszövege, és mely kéziratok változatai, eltérései kerülnek az apparátusba (*stemma*). Ezt követően átírtam az alapszövegnek választott cod 7688-as kötetben megőrzött szöveget, majd ezt összevettem a másik két kézirat szövegével (*collatio*), és az eltéréseket a kritikai apparátusban jelöltem (*apparatus criticus*). Terjedelmi okokból ebből most a dolgozatban csak III–VI., X. könyvek szövege szerepel, illetve egy részlet a IX. könyvből.

Ugyanakkor, bár elismert tudományos munkának hagyományosan egy szöveg eredeti nyelven való kiadása számít, koncepcionális kérdés volt számomra, hogy a szövegek magyar fordításban is megjelenjenek. Abból indultam ki, hogy a 21. században egy terjedelmesebb történeti szöveg nemcsak kéziratos volta miatt marad kiaknázatlan, de egy hosszabb latin szöveg nyomtatott formában is igen kevesekhez jut el, még szakmán belül is. Ezért a kritikai kiadás elkészülte után mindenképpen tervezem Lazius művének magyarra fordí-

tását is, így ebből a dolgozatban is szerettem volna ízelítőt adni. Disszertáciomban most azoknak a szövegeknek a fordításai olvashatók, melyeket latinul is közlök.

Egy történeti szöveg esetében kifejezetten fontos, hogy alapos jegyzetanyag támogassa az olvasót. Ez Lazius esetében, aki igen koncepciózus író, de nem mindig megbízható forrás, kiváltképp elengedhetetlen. A dolgozat összeállításakor, már csak a word formátum adta korlátok miatt is, azt a megoldást választottam, hogy a Lazius-szövegekhez írt tárgyi jegyzetapparátust a fordítás szövegéhez illesztettem. Egy majdani kritikai kiadásban ezek (angol vagy német nyelven) a latin szöveghez fűzött jegyzetekként jelennek majd meg, de jelenleg a két jegyzettípust elválasztva találja az olvasó: a kritikai apparátust a latin szöveg lábjegyzeteiben, a tárgyit a fordítás lábjegyzeteként. A tárgyi apparátus írásakor maximálisan kihasználtam az általam összeállított és jegyzetelt, 2021-ben megjelent *Buda oppugnata*-kötet forrásanyagát, így teremtve kellő kontextust Lazius szövegének.

A disszertáció bevezető tanulmányai a Lazius-szövegekkel kapcsolatos kutatásaim eredményeinek összegzései. Részben a kéziratokkal kapcsolatos megfigyeléseim bizonyításai olvashatók bennük, részben a Lazius-szövegek forrásainak, kontextusának, Lazius írói technikájának bemutatását szolgálják.

III.

Eredmények

Dolgozatom és kutatásaim egyik legfontosabb filológiai eredménye, hogy a Lazius-kéziratok beható tanulmányozása révén sikerült meghatároznom az V. decas szerzői szándékot tükröző főszövegét és megbízható stemmát felállítva, a fennmaradt kéziratok egymáshoz való viszonyát tisztázva az alapszöveget is. Korábban ezzel mind

Mayr, mind Waczulik próbálkozott, de nem kellő filológiai háttérrel, így hamis eredményt kaptak. Mayr a W2, W1, W3, Waczulik Margit pedig a W2, W3, W1 sorrendet valószínűsítette. Már egy korábbi, most dolgozatfejezetté is átalakított tanulmányomban sikerrel igazoltam, hogy a változások iránya miatt csakis W1, W2, W3 lehet a kéziratok keletkezésének helyes sorrendje.

Ennek alapján készült el a Buda-ostromokat, illetve az 1543–1547-közi évek magyarországi eseményeit megörökítő III–VI. könyvek átírása és ezt a stemmát tükrözi a filológiai apparátus is, amelyben W1 és W2 változatai jegyzetben szerepelnek. Továbblépést jelenthet, hogy a modern technológia adta lehetőségekkel élve a szövegkiadást a BSMRAe-sorozat keretei közt nemcsak papír alapon nyomtatva, hanem az Oxygen XML program felhasználásával digitális változatban is közzé kívánom majd tenni. Ebben az esetben lehetőség nyílik majd az *RPL* könyvei esetében, hogy a szöveg születését egyfajta genetikus formában, szinoptikus kiadásban tegyük közzé, de ez a dolgozat jelen formájában nem demonstrálható.

Hozzá kell tennem, hogy ez a stemma csak az 1548-ra elkészült *RPL* szövegeire érvényes, mert a későbbi, az 1550-es évek végére datálható kiegészítések csak a W3 változatban őrződtek meg. De mivel ott a VII–X. könyveknek minden esetben két-két szinte azonos leirata megtalálható, valamennyi filológiai munka ezekkel is akadt. Itt azonban olyan kicsik az egyes leiratok közti eltérések, hogy ezeket már nem is tekinthetjük klasszikus értelemben vett szövegváltozatnak. Ennek ellenére dönteni kell az alapszöveget illetően. Ennek megoldását mutatja be esettanulmányként a IX. könyv részlete és a X. könyv egésze.

Fontos eredmény a szöveg fordítása, főképpen a nagyszámú tárgyi jegyzet okán. Ezekből az 1540–42. évi budai ostromokról szóló, valamint a Szigetvár 1556. évi sikeres védelmét tárgyaló X. könyv saját fordításomban már korábban megjelent, de a IV–VI. könyvek fordítása és jegyzetelése a dolgozat számára készült.

A jegyzetapparátusba több évi, főképp bécsi levéltári munka eredményeit dolgoztam bele, illetve Lazius szövegeit összevettem

a kortárs narratív források beszámolóival, illetve a témába vágó bőseges szakirodalommal.

Fontos hozzádeka a kutatásnak és a dolgozatnak is, hogy Laziust és általában véve a Habsburg-udvari történetírást reményeim szerint sikerült valamelyest rehabilitálni és beemelni az irodalmi/historiográfiai kánonba. A dolgozat első fejezetében azt igyekszem bizonyítani, hogy Lazius egy olyan csoport fontos képviselője, mely elődjével, Caspar Ursinus Velius-szal indul, majd Laziuson és Zsámboky Jánoson át Gian Michele Brutóig (Brutus) tart. Ők azok a történetírók, akik a 16. században Habsburg szolgálatban állva írtak és/vagy adtak ki magyar történelmi tárgyú műveket. Kutatásaim fontos felismerésének tartom, hogy azon az alapon, hogy udvari szolgálatban álló, fizetett történetírók voltak, nem érdemes kirekeszteni őket a historikus kánonból, hiszen a középkor folyamán a történetírás Magyarországon, de Európában is alapvetően udvari kötődésű műfaj, és a látszat ellenére ez a 16. században sem változik meg. A legtöbb történetíróról kimutatható, hogy komoly kötődései voltak valamely udvarhoz, de a Mohács utáni polarizált helyzetben ez több udvart is jelenthetett. A magyar historiográfiai kutatás eddig konzekvensen csak a Szapolyai-párti, később erdélyi történetírást (Brodarics, Verancsics, Zermegh, Forgách, Szamosközy, Bethlen Farkas stb.) részesítette nagyobb figyelemben, és még Brutus is csak amiatt fért bele a kánonba, mert eredetileg Báthory István alkalmazásában állt. Ez viszont olyan torzult látásmódot eredményez, melynek révén hamis képet kapunk egy olyan korszak irodalmáról, melynek vezető műfaja éppen a latin nyelvű történetírás volt. A Mohács utáni időszak Magyarországon, illetve a Habsburg Birodalomban a versengő narratívák kora, és ez az időszak a Habsburg-udvar historikusainak, ezek között is az egyik legtermékenyebb írónak számító Laziusnak vizsgálata nélkül nem lehet eredményes.

Szintén fontos eredmény a kéziratok stemmába rendezése, melyről már volt szó, de érdemes kiemelni, hogy egy kései, 17. századi másolatban fennmaradt Lazius-kézirat alapján, melyet jelenleg az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár őriz, sikerült érvényes megál-

lapításokat tennem nemcsak a *Decades* el nem készült részeinek tervezett struktúráját illetően, de fontos megállapításokat lehetett tenni Lazius szerkesztői munkáját illetően is. Bizonyítást nyert, hogy elődjének, Caspar Ursinus Veliusnak kéziratossá hagyatékát maga Lazius rendezte elsőként, tagolta könyvekre, és osztotta be a *Decades* rendszerébe. A Velius-szöveget 1762-ben sajtó alá rendező és megjelentető Kollár Ádám Ferenc bécsi főkönyvtáros így minden valószínűség szerint Lazius nyomán közölte a ma ismert tíz könyves tagolásban a művet.

Egy humanista szerző esetében mindig kulcsfontosságú az antik előzmények és minták számbavétele. Dolgozatomban fontos hozadéknak tartom, hogy Lazius *RPL*-ben megszövegezett alapkoncepciója mögött a sallustiusi kortörténeti monográfia mintáját sikerült azonosítanom, egyrészt szerkezeti párhuzamok, másrészt több szövegátvétel alapján, amit csak megerősít, hogy az *Österreichische Nationalbibliothek* állományában megtaláltam Lazius possessorori bejegyzésével ellátott 1525. évi baseli Sallustius-kiadást.

Az antik mintákon túl fontosnak tartottam, ahol ez lehetséges volt, Lazius kortárs forrásainak feltárását és művének kontextusba helyezését. Ezirányú vizsgálataim azt igazolták, hogy Lazius, legalábbis az *RPL* könyveinek esetében, nagyfokú önállóságot mutatott az anyag összeállításában és ezen időszakokra nézve nem könnyű írott forrást a munka mögött azonosítani. Ez részben azzal a ténnyel indokolható, hogy Lazius az általa megírt események egy részének szemtanúja is volt, illetve jól ismert több, azokban részt vevő magas rangú katonatisztet, így forrásként ma már reprodukálhatatlan szóbeli beszámolókkal is kalkulálnunk kell. Óvatosan kezelendő némely esetben a gyanúba jöhető forrás is, ahogyan erre Esztergom 1543. évi ostroma esetében rámutatok. Lazius úgy tűnik szorosan követi az események elbeszélésében Martinus Stella beszámolóját, mely egyes adatok szerint 1543–44-ben Antwerpenben megjelent. Csakhogy Stella adatait más esetben nem veszi át, ami pedig logikus lenne. Éppen Esztergom kapcsán viszont Stella írja, hogy Stephansdom-beli prédikációban hallott az ostrom részleteiről, ami Lazius esetében is

forrás lehet, vagyis elképzelhető, hogy hasonlósága Stellával közös forrásukból fakad.

A szemtanúk sorából kiemelkedik Bornemisza Ferenc fehérvári prépost, akinek esetében nemcsak azt tartom elképzelhetőnek, hogy Lazius fő forrása volt Fehérvár elestéhez, de akár a decades-konceptió kialakításában is inspirálta.

Végezetül fontos eredménynek gondolom, hogy részletesen feltártam a *Decades* egyetlen, Lazius életében nyomtatásban is megjelent szövegének, a Tiroli Ferdinánd hadjáratáról szóló munkának bonyolult és több fázison át nyomon követhető keletkezéstörténetét, illetve, hogy Szigetvár kapcsán igazoltam Zsámboky erős, szinte plágiumig menő hatását Laziusra, megrajzolva egyben az osztrák történetíró helyét az 1556. évi hadjáratkomplexumról született kortárs szöveguniverzumban.

Bár számos esetben kimutattam, hogy Lazius alapvető írói technikájának része, hogy az eseményeket, a tényeket, ha szükséges, habozás nélkül saját céljaihoz, a Habsburg-ház, de főleg az uralkodó, I. Ferdinánd dicsőségének szolgálatához igazítja, ennek ellenére úgy vélem, hogy a dolgozat hozzájárul egy bár elfeledett, de nagyon is koncepciós, a versengő narratívák korának historiográfiájába szervesen illeszkedő történetíró és műve jobb megismeréséhez.

IV.

A dolgozat témájához kapcsolódó publikációk jegyzéke

FORRÁSKIADÁSOK

- *Buda oppugnata. Források Buda és Pest 1540-1542. évi ostromainak történetéhez.* Budapest: Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2021. Mohács 1526-2026 Rekonstrukció és emlékezet
- *Caspar Ursinus Velius: Lajos király haláláról és Magyarország bukásáról. Egy elveszettnek hitt beszámoló a mohácsi csatáról. / Caspar Ursinus Velius: De interitu regis Ludovici et clade Hungariae. A Long-Lost Report about the Battle of Mohács.* A kötetet összeállította, a szöveget gondozta, a jegyzeteket készítette: KASZA Péter; bevezető tanulmányok: KASZA Péter és TÓTH Gergely, szerk., KASZA Péter, Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020.
- *Egy elfeledett ostrom emlékezete. Szigetvár 1556,* a szövegeket válogatta, jegyzeteket készítette: KASZA Péter, bevezető tanulmányok: KASZA Péter és B. SZABÓ János, szerk., FODOR Pál, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest, 2016.

TANULMÁNYOK

- *Wolfgang Lazius als Hofhistoriker Ferdinands I. Vorbemerkungen zur kritischen Ausgabe der fünften Dekade der Rerum Austriacarum Decades* = Stefan Donecker–Petra Svatek–Elisabeth Klecker (hgg.), Wolfgang Lazius (1514–1565): Geschichtsschreibung, Kartographie und Altertumswissenschaft im Wien des 16. Jahrhunderts, *Singularia Vindobonensia* 8 (Wien: Praesens Verlag, 2021), 201–217.
- *Magyar történelem Bécsből nézve: a Habsburg udvari történetírás jelentősége a magyar historiográfiában* = Békés Enikő, Kasza Péter, Kiss Farkas Gábor (szerk.), Latin nyelvű udvari kultúra Magyarországon a 15–18. században, Szeged, 2021, 131–144.

– „Párhuzamos történetek”: *Johannes Herold dialógusa az 1556. évi dél-dunántúli hadjáratról* = Farmati Anna–Gábor Csilla (szerk.), *A dialógus formái a magyar régiségben*, (Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó, 2021), 259–272.

– *Parafrázis parafrázisa. Narratívák Szigetvár 1556. évi ostromáról* = Bartók István–Jankovits László–Pap Balázs (szerk.), *Imitáció és parafrázis Szövegváltozatok a magyar régiségben Tudományos konferencia Pécs, 2019. május 23–25*, Pécs, 2020, 117–140.

– *Egy osztrák Bonfini. Wolfgang Lazius elfeledett magyar történelmi műve* = Haader, Lea; Juhász, Dezső; Korompay, Klára; Szentgyörgyi, Rudolf; Terbe, Erika; C., Vladár Zsuzsa (szerk.), *Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet III*. Budapest, Magyarország, Magyar Nyelvtudományi Társaság, ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, 2019, 229–237.

– *Variációk egy témára. Wolfgang Lazius latin nyelvű beszámolója az 1556. évi dél-dunántúli hadjáratról. (Szöveghagyomány és források)*, *Irodalomtörténeti Közlemények* 122, 4. sz. (2018): 417–443.

– *Lazius-kéziratok. Filológiai alapvetés egy kritikai kiadás elé*, *Magyar Könyvszemle* 2018/2, 148–169.

– *Wolfgang Lazius beszámolója az 1552–1556 közti évek magyarországi eseményeiről*, *Lymbus* 2017, 89–117.

– *Buda oppugnata 1541 – Egy korszakváltó esemény új megközelítésben*, *Tanulmányok Budapest Múltjából* 42(2017), 9–28.

ELŐADÁSOK

- *Kartierte Geschichtsschreibung. Humanistische Landesbeschreibungen mit oder ohne Karten – Herrschaft Kartieren. Schriftbildliche Darstellung der Habsburgischen Lande im Zeitalter des Humanismus, workshop, Wien, 2022. január 28.*
- *Egy megbízhatatlan szemtanú. Lazius narratívája Buda 1540-42. évi ostromairól – V. Neolatin Konferencia, Szeged, 2021. december 1–4.*
- *Parafrízis parafrázisa - Történeti elbeszélés a hivatalos jelentéstől, a tudósító éneken át a humanista narratíváig. Imitáció és parafrízis: Szövegváltozatok a magyar régiségben. Tudományos konferencia, Pécs, 2019. május 23–25.*
- *Magyar történelem Bécsből nézve: Habsburg-udvari történetírás a 16. században Latin nyelvű udvari kultúra Magyarországon – Stephanus Taurinus és a 16. századi latin nyelvű epika. IV. Neolatin Konferencia Szeged, 2019. november 7–9.*
- *„Egy osztrák Bonfini” Wolfgang Lazius Rerum Austriacarum Decades-ének magyar vonatkozásai – Ókortudományi Társaság, 2019. november 15.*
- *The Royal Historiographer of Ferdinand I Wolfgang Lazius and his Forgotten Work Rerum Austriacarum Decades. Ludwig Boltzmann Institut für Neulateinische Studien, Innsbruck, 2018. április 11.*
- *„Párhuzamos történetek” Johannes Heroldt dialógusa az 1556. évi dél-dunántúli hadjáratról. A dialógus formái a magyar régiségben (1450–1750) Tudományos konferencia, BBTE, Kolozsvár, 2018. május 3–5.*
- *„Egy osztrák Bonfini” Wolfgang Lazius elfeledett magyar történeti műve III. Forráskutatás, forráskiadás, tudománytörténet konferencia, ELTE, Budapest, 2017. november 16–17.*
- *Variációk egy témára. Wolfgang Lazius 1556-os dél-dunántúli hadjáratról írott beszámolójának szövegagyományáról*

és forrásairól. MTA BTK ITI, Rebakucs-felolvasóülés, 2017. szeptember 26.

– *Buda elestének visszhangja és kortárs forrásai* – „Buda oppugnata”: 1541 – egy korszakhatár a magyar történelemben. Konferenciája Buda török kézre kerülésének 475. évi évfordulója alkalmából. BTM, Vármúzeum, Gótikus terem, 2016. augusztus 29.